

ОСВІТА, ЯК РЕАБІЛІТАЦІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕСЕЛЕНИМ ОСОБАМ ТА УЧАСНИКАМ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Роботу присвячено проблемі створення інклюзивного освітнього середовища для створення доступних умов навчання для внутрішньо переселених осіб та інвалідів учасників та потерпілих внаслідок бойових дій.

***Ключові слова:** інклюзивна освіта, внутрішньо переселена особа, учасник бойових дій, безбар'єрне середовище, освітні цифрові технології.*

Внаслідок військової агресії та ведення бойових дій з боку Росії Україна зіткнулась із проблемою забезпечення нормальних умов життєдіяльності внутрішньо переселеним особам, які втратили свої будинки, робочі місця, доступ до основних послуг і життєвих ресурсів, та шукають безпеки в інших регіонах своєї країни. Такі люди потребують захисту, підтримки та допомоги з боку своєї власної країни. Це може включати надання безпечного житла, доступу до медичної допомоги, освіти, забезпечення засобами існування та іншими основними потребами. Причому внутрішньо переселені особи можуть потребувати захисту від дискримінації, експлуатації чи інших негативних впливів з боку суспільства. Крім того для нормальної адаптації до нових умов, внутрішньо переселені особи можуть потребувати як отримання повної спеціальної або вищої освіти, так і перекваліфікації для отримання можливості зміни сфери трудової діяльності.

Ще однією проблемою з якою зустрілась освітня галузь є навчання інвалідів учасників та потерпілих внаслідок бойових дій. В сучасних реаліях це стало важливою складовою інклюзивної освіти. Зокрема учасники бойових дій заслужили нашу повагу та підтримку через свої внески у захист країни і суспільства.

Інклюзивна освіта передбачає, що ніхто не повинен бути виключений з можливості отримувати освіту через фізичні, психічні або інші обмеження. Тож інваліди учасники та потерпілі внаслідок бойових дій, незалежно від своїх обмежень, повинні мати право на доступ до якісної освіти.

Для забезпечення ефективного навчання інвалідів учасників та потерпілих внаслідок бойових дій, необхідно враховувати їхні індивідуальні потреби та можливості. Освітні заклади повинні мати адаптоване фізичне середовище, яке дозволяє зручний доступ та переміщення для людей з фізичними обмеженнями. Також потрібно забезпечити доступ до спеціалізованих технологій та пристосувань, які полегшують навчання інвалідів та потерпілих.

Важливо мати на увазі психологічні потреби інвалідів учасників та потерпілих внаслідок бойових дій. Надання психологічної підтримки та психологічного консультування може допомогти їм подолати посттравматичний стрес та інші психологічні труднощі, що виникли внаслідок конфліктів чи воєнних дій.

Крім того, важливо залучати інвалідів учасників та потерпілих внаслідок бойових дій до соціального життя школи або університету. Створення сприятливого середовища, де вони можуть взаємодіяти з іншими студентами та отримувати підтримку спільноти, є важливим аспектом інклюзивної освіти.

Освіта є потужним інструментом реабілітації та інтеграції інвалідів учасників та потерпілих внаслідок бойових дій в суспільство. Вона допомагає їм розвивати навички, отримувати нові знання та підготовку для професійного зростання, що сприяє їхній соціальній адаптації та самореалізації.

Загальна ідея полягає в тому, щоб створити безбар'єрне навчальне середовище, де інваліди учасники та потерпілі внаслідок бойових дій можуть розкрити свій потенціал, розвиватися та досягати успіху разом з іншими здобувачами освіти.

Ключовими аспектами створення безбар'єрного середовища в освіті є:

1. Створення комфортного фізичного середовища. Навчальні заклади повинні бути доступними для людей з фізичними обмеженнями. Це означає наявність пандусів, підйомників та інших пристосувань, які полегшують рух людей з обмеженими можливостями.

2. Доступні навчальні матеріали. Навчальні посібники, підручники та інші навчальні матеріали повинні бути доступними для здобувачів освіти з різними потребами. Це може включати використання шрифтів збільшеного розміру для людей з вадами зору, аудіо- або відеоматеріали для слухової підтримки, адаптацію текстів для учнів з дислексією тощо.

3. Особливі педагогічні підходи. Викладачі повинні мати навички та знання для використання різних педагогічних підходів, які враховують потреби різних здобувачів. Це може включати індивідуалізацію навчання, диференціацію завдань, використання візуальних та аудіальних засобів навчання, а також застосування сучасних інформаційних технологій для полегшення процесу навчання.

4. Соціальна інтеграція. Важливо створити позитивне соціальне середовище, де здобувачі освіти з різними потребами можуть взаємодіяти, співпрацювати та підтримувати один одного. Це може бути досягнуто шляхом організації спільних занять, проєктів, спортивних і культурних заходів, а також шляхом поширення усвідомлення та розуміння різноманітності потреб.

5. Забезпечення професійного розвитку викладачів. Викладачі мають отримувати необхідну підготовку та підтримку для роботи зі здобувачами освіти з різними потребами. Професійний розвиток повинен включати навички адаптації навчального процесу, розуміння особливостей різних обмежень та способи підтримки здобувачів освіти у їхньому розвитку.

Великий потенціал для надання підтримки людям з особливими потребами мають цифрові технології, а саме:

1. Цифрові асистивні технології допомагають людям з обмеженими можливостями виконувати різні завдання. Наприклад, електронні читачі або програми для оптичного розпізнавання символів можуть допомогти людям з вадами зору отримувати доступ до тексту. Адаптивна клавіатура або миша можуть бути корисними для людей з фізичними обмеженнями, що ускладнюють рухи.

2. Для людей з розладами мовлення або комунікаційними обмеженнями існують спеціальні додатки та пристрої, які допомагають у висловленні своїх думок та комунікації з іншими. Це можуть бути програми з синтезом мови, додатки з символічною комунікацією або пристрої для жестової мови.

3. Електронні навчальні платформи, що надають можливості для індивідуалізованого навчання та адаптації навчального матеріалу для осіб з особливими потребами. За допомогою таких платформ здобувачі освіти можуть мати доступ до спеціальних навчальних ресурсів, виконувати завдання у своєму темпі та отримувати зворотний зв'язок.

4. Віртуальна реальність та доповнена реальність, що можуть створювати навчальні середовища з ефектом присутності, які полегшують процес навчання для учнів з особливими потребами.

Відтак створення безбар'єрного середовища в освіті – це процес, який вимагає системної підтримки та співпраці всіх учасників освітнього процесу. Важливо пам'ятати, що забезпечення рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу і, зокрема інвалідів учасників та потерпілих внаслідок бойових дій, сприяє створенню справедливого та інклюзивного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія] / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.

2. Мотуз, Т., Пасічник, Л., & Баранець, Я. (2021). Інформаційно-комунікаційні технології в інклюзивному середовищі закладу освіти. Збірник наукових праць Уманського державного

педагогічного університету, (1), 172–181.//[Електронний ресурс] Режим доступу: <http://znp.udru.edu.ua/article/view/236678>

3. Інклюзивна освіта: досвід і перспективи. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 23 листопада 2017 р. / За заг. ред. Г.В. Давиденко. – Вінниця : ТОВ «Ніланд-ЛТД», 2018. – 197 с.

4. Будник, О. Б., Кондур, О. С., Дяків, І. Б. (2020). Цифрові технології в інклюзивній освіті: реалії, проблеми та перспективи. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: "Педагогічні науки", (3).//[Електронний ресурс] Режим доступу: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3919>

5. Інклюзія в освіті//[Електронний ресурс] Режим доступу: https://tcpio.ipro.kubg.edu.ua/?page_id=48.

Поліщук Олександр Васильович, к. т. н., доц., доцент кафедри педагогіки безпеки та безпеки життєдіяльності, ВНТУ, e-mail: polischuk@vntu.edu.ua.

Віштак Інна Вікторівна, к. т. н., доц., доцент кафедри педагогіки безпеки та безпеки життєдіяльності, ВНТУ, e-mail: innavish322@gmail.com.

EDUCATION AS REHABILITATION FOR INTERNALLY DISPLACED PERSONS AND PARTICIPANTS OF COMBAT ACTIONS IN UKRAINE

Abstract

The work is devoted to the problem of creating an inclusive educational environment to create accessible learning conditions for internally displaced persons and disabled participants and victims of hostilities.

Keywords: *inclusive education, internally displaced person, combatant, barrier-free environment, educational digital technologies.*

Polishchuk Oleksandr Vasyliovych, Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Safety Pedagogy and Life Safety, VNTU, e-mail: polischuk@vntu.edu.ua.

Vishtak Inna Viktorivna, Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Safety Pedagogy and Life Safety, VNTU, e-mail: innavish322@gmail.com.